

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Franciæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69709)

PROVINCIA
FRANCIÆ.

PROVINCIA Franciæ, quàm luculenter et superiorum annorum angustijs & difficultatibus emersa, diuinitus propagetur, declarat illud, quod cum vndique noua ei domicilia deforantur, noua vbique candidatorum natio magnam studijs perat prensetque. In ijs modo domicilijs, quibus hodie vt suis libere vtitur, & que nouem sunt, socios numerauit plures trecentis. In Parisiensi professorum domo, numero circiter viginti, quorum aliqui in Collegio sunt collocati. In Collegio Mussipontano septuaginta octo, viginti tres in Viridunensi. In Dolano tres & triginta. In Vesuntionensi viginti sex. In Rothomagensi vndeuginti. In Bituricensi, circiter viginti duo. In Rhedonensi tredecim. In Flexiensi tres & viginti. In domo Probationis Nanseiana quadraginta octo. Morte desiderati quinque. Admissi quinquaginta.

PARISIENSIS
PROFESSORVM DOMVS.

NVMERATI sunt hoc anno sexdecim plurimum è nostris, in hac Professorum domo, cuius in templo ipsis Calendis Ianuarijs Res Christianissimus interesse vesperis voluit, & in

Indulgentiam Iubilæi consequi, sacra Confessione & Communionem perfunctus, deque orationibus in eum finem recitandis, alijsque pietatis officijs, admoneri, docerique petijt, quæ & palam insigni pietatis exemplo perfecit. Neque vero cessat de nostro bene mereri ordine Princeps optimus; siue de fundandis in Regno tuo Collegijs, & redditibus eorum augendis agatur, siue de reprimendis eorum conatibus, qui calumniandi occasiones futiles aucupantur; Quod tum maxime patuit, cum Magistratui priuatis litteris mandauit vt in eos inquireret, quorum opera famosus libellus sparsus fuerat, vt Patris Cottoni nomē traducerent, & in suspensionem rerum à se confictarum vocarent; cumque sibi quorundam etiam potentiorum conatus displicere significauit, qui Collegijs nostris, in diuersis Prouincijs condendis, clam se opponerent. Sed illud maxime nostrorum aduersariorum atque hæreticorum præcipue perculit animos, quod erectam in ingressu Prætorij pyramidem iussit euerti, ne quicquam intercedentibus magna authoritatis viris, qui iudicium quorundam existimationi ac famæ nocere factum illud causabantur; cum tamen ad solius paricidij tentati memoriam fixa moles esset illa, cui præter mentem Senatus, inscriptiones quædam maledicæ versusque famosi fuerant additi, falsis criminationibus ordinem nostrum ac nomen onerantes. Quam obrem illud vnum à Rege nostri contendebant, vt illæ marmoreæ tabulæ tollerentur, in quibus fuerant calumniatorum exarata figmenta; sed totam Pyramidem Clementissimus Princeps conuelli mandauit, omnem dicens velle se memoriam vindictæ deliri.

NEQUE minus tamen sua pristina erga nos beneuolentia, perseuerauit Serenissima Regina Margareta defuncti Regia soror, quæ in hanc urbem post multos annos reuersa, sepius templum nostrum cum præsentia sua cohonestauit, tum elemosynis suis eius supellectilem auxit, & inopiã nostram aliquando etiam centum aureorum dono subleuauit. A ferijs paschalibus instaurata est & reuocata, concionandi post uesperas apud nos consuetudo, quarum concentu peculiariter capite, ac pietatis sensu affici plerique testantur. Relatus est etiã, exponendę Christianæ doctrinę rudioribus, puerilis mos laudabilis. Habent sũt à nostris in tribus præcipuis urbis paræcijs, conciones quæ non minus quàm coram Rege quartam in aula, cum auditorum frequentia, tum sequentiu conuersiones insignes multorum, Ecclesiæ Christianæ fructuosas extitisse declararunt: in quibus & hereticorum, qui ad eius gremium se receperunt, numerus fuit quatuor & uiginti. In quodam monasterio discordiæ, quibus integro quinquennio fuerant moniales ab Antistite inobedientia, & amore seiunctæ, penitus sublatae sunt & extinctæ. Confessiones delictorum, toto uitæ tempore admissorum, audite multę, atque ab unico presbytero fere centum. Iubilæi tempore in diæcesim Syluanectensẽ excurrerũt duo nostris presbyteri, fructu sane haud pœnitendo, et concionibus, doctrinæque Christianæ institutionibus habitis, & confessionibus auditis perceptis, ex quibus permultæ uitam pœnitentiã uniuersam purgarunt, & restitutiones insignes sunt consequutę.

CANTILLIACVM vocatus est ex illis uisus

hæc villa est & arx munita, simul ac peramona Ducis Montis Morenciaci, ac Franciæ Comitum stabuli domus frequentior, cuius ille totam familiam ita permouit, vt Dux ipse non semel dixerit, nullius adeo se concionibus excitatum vnquam fuisse. Itaque bonus ac pius senex, totius vitæ peccata diligenti Confessione, magna cum doloris & pietatis accensæ testificatione absterfit, cuius exemplum imitati sunt pæne domestici omnes, numero circiter quinquaginta. Crespiacum alter, (vrbs ea est in eadem diæcesi Ducatus Valesij primaria) proiectus cum esset, valde ciues omnes affecit. Hæc cum vicinæ Sueffionensis diæcesis incolæ fando audissent, ab Episcopo suo postularunt, vt se quoque participes tanti boni esse vellet: quamobrem & ipsius litteris euocati, suum illis auxilium deesse noluerunt. Sed nostris tamen ea in vrbe non defuerunt inuidi, quorum conatus Reuerendissimi Episcopi autoritas, & ciuium in nos beneuolentia compressit; horumque frequentia tanta diebus etiam profectis concionatorem nostrum audiuit, vt ad quinque millia nunquam conuenisse dicantur.

REDDITVM est nobis Aprili mense Collegium Claromontanum, atque in eo tres è nostris Sacerdotibus collocati, cum Regis ipsius iussu, inquilini omnes aliò commigrassent, eiusque Bibliothecæ custodibus, vt libros aliò transferrent imperatum est, à quibus magna pars ædium occupabatur. Mirum quanto omnes desiderio teueantur instauratas scholas nostras videndi, cum agnoscant etiam ex ipsis Præsilibus ac Senatoribus plurimi iuuentutis Gallicæ studia iacere, nec posse cum fructu labores eius in bonarum artium

disciplinis sine subsidio nostrorum versari. Obijt in hoc Collegio Pater Bernardus Ohuerius, qui multos annos Prouincialem Præpositum in Belgica egerat, & in hanc urbem se contulerat, ut peritorum opera Chirurgorum calculo, qui grauius eum torquebat, leuaretur, Sed eo (facta sectione) educto, quod propter afflictam corporis valetudinem consanescere vulnus non potuerit, intra quatruidi spatium, exorta febre confectus in Domino suauiter obdormijt, cum magno patientiæ, constantiæque exemplo edito, multo ante sese ad obeundam mortem comparasset.}

COLLEGIUM MVSSIPONTANVM.

COLLEGIUM hoc duodecim in diuersa collegia tanquam è seminario ad legitimam frugem dimisit, duos rogatu Illustrissimi Cardinalis à Lotharingia, ac Serenissimæ sororis ipsius Cluensium Ducis, Illustrissimo Cluina Duci spirituali auxilio futuros, in Cluensem inferioris Germaniæ ducatum ad tempus submitit. Vnius è suis funus aspexit; duodecim societati nostræ contulit. Festis celebrioribus cum domi nostræ Confessarij tredecim rei animarum operam darent, in vicina loca excurrere ad Christi vineam operari viginti & triginta. Qui pro Illustrissimo Cardinali à Lotharingia, quem continenter incommoda corporis valetudo exercet, his in partibus Legati Apostolici vices ac labores sustinet, ei parochiarum conuentum duobus locis habenti, affuere è nostris Sacerdotes duo magno cum fructu. Spu-
tali-

talibus exercitijs instituti apud nos sunt viginti sex, Religiosi aut parochi pænè omnes. In vicino Præmonstratensis ordinis cœnobio, multi conceptum olim in ijs feruorem summisso ac præfide vno de nostris, repetitis eorum commentationibus renouarunt.

TURCA iam florenti ætate, Christiana fide ac pietate à nobis imbutus, ingenti ciuium approbatione & gaudio, primo Maij die in primario vrbis templo est baptizatus. Is bello Hungarico à Christianis captus foelici sorte in optimorum dominorum, nostrique hïc ordinis amantissimorum potestatem venit. Res iam à Deo omnis ad eius salutem gerebatur. Dum in his partibus longè à patria superstitione, & impuritate apud eos agit, paulatim Christianæ fidei & pietatis sensum capit, animum ad baptismum aduertit, quo in petendo annum perseuerat; riderur à Turcis comitibus, quos eadem belli fortuna in has terras Christianis dominis in seruitutem abduxit: spernit Christiana celsitudine, Christi causa Mahumeranos risus. Re iam matura, nostræ fidei Christiana religione seridè ac studiosè erudiendus, baptismoque parandus committitur. Catechumenus sic imo pectore Christum concipit, vt, dum intimis sensibus Mahometem eijcit, Christum amplectitur, ipse pietatis sensu diuinitus cõpleretur, partem eius nostro homini afflaret à quo instituebatur. Quo ipso die baptismo tinctus est, eo Christianæ constantiæ documentum dedit; vno, vt ipsemet existimauit, madidi homines vini intemperijs agitati, seu noua hominis commoti specie, seu cæco, vt in alium quemuis imperu acti, colaphum prætereunti infringunt, fœdam iniuriam magnis ipse viribus vl-

cisci cū potuisset, patienter ac modicè tulit, memor scilicet eius quod de suo catechista audierat pridè, iniurias, ex Christi doctrina, non iniurijs vicissim vindicandas, sed inimicis atque authoribus Dei causa esse condonandas.

D O M V M à baptismo reuersus, lectissimæ ac nobilissimæ fœminæ, quæ heræ ipsius mater, acq. ad baptismum adiutrix, cohonestandi baptismi eius causa, in hanc ciuitatem venerat ad pedes accidit; gratias accepti beneficij ingentes agit, probetur se quoad viuet, grata apud eam seruitute beneficium libenter esse agniturum, mercedem eius se iam amplissimam tenere, nec deposcere vt quid ad eam accedat, sibi enim ex hoc tempore esse abundè satisfactū, nec vana fuit illius diei religio, nam qui tū est factus Christianus, ex animo esse pers.uerat. Scholæ florent auditoribus mille quing. intis, nec Theologia vnquam, Philosophia, & Rhetorica frequentiores fuere. Res familiaris hoc anno commodior facta est emptione villæ, quæ & fructum copia, & soli atque agri vicinitate, nostris vsibus, seu Collegium spectes, seu positam eodem, in solo recreationis domum egregiè ob opportuna.

COLLEGIUM VIRDVNENSE.

N O S T R O R V M in audiendis Confessionibus, tradenda pueris doctrina Christiana, habendis domi, forisque sacris concionibus, cæterisque Societatis nostræ officijs, strenuè cū Dei gratia obeundis, vertatus labor, fructus retulit minime

mè pœnitendos. Templum nostrum celebratum fuit ea pœnitentium frequentia, cui diebus festis, etiam non maximè solemnibus, Sacerdotes nostri vix sufficerent. In ijs qui apud nos animorum suorum labes eluere confessione sunt soliti, fuit præfidiariæ cohortis præfectus quidam nobilis, qui cum ad singulare certamen ab inimico prouocatus, omnes declinandi certaminis vias quæsisset, agrè tandem, inuitusque cessit importunitati prouocantis. Congressus in agro suburbano, læthiferum vulnus cum accepisset, reperito, atque immisso equo in urbem reuolat, nulla apud obuios antiquiore cura, quam vt sibi morti proximo Sacerdotem adducant. Accitus properè è nostris vnus, hominè offendit neglecto corpore de vnus animæ salute sollicitum; dat aures confitenti, miratur in grauissimis corporis doloribus patientiam; miratur animum ad ignoscendum facilem, nullam de aduersario querelam, cui prolaspo pepercisse, & à quo, violata monomachia lege, incautus vulneratus esse ferebatur. Sic vni placando numini intentus mortem obijt, omnium opinione homine pio & religioso dignissimam.

C V M aliquot in catechesi menses labore essent feliciter positi, visum est catechista nostro ad agendas Deo gratias, stimulamque ciuium pietatem supplicatum ad præcipua vrbs templa ducere puerorum agmen. Procedebat illud in varios distinctum ordines, lineis insigne vestibus, ac symbola quædam præferens eius, quam didiscerat doctrinæ Christianæ. Qua transibat, diuinis laudibus omnia personabant; Neque minus præsentium aures demulcebat puerilis symphonia, quam intuentium oculos, animosque oblectabat incessus

sus

sus habitusque compositus ad modestiam & religionem. Hæreticis quoque ad Catholicam fidem reuocandis sua nauata est opera; adiuuat conatus nostros insignis Lotharingæ ducis pietas, qui pro vetere suo instituto, exterminandæ ex omnibus ditionis suæ finibus hæreticæ perfidiæ, cum in Barrodeum ducatum repurgandi eius causa se cõtulisset, proposito edicto, quo hæreticos si pertinaces essent, perpetuo exilio mulctabat, duos nostris, qui Catholica religione volentes instituerent, sibi adiutores optauit.

EXPERTVS est quidam hæreticus à nostris in tempore adiutus, insignem erga se diuinæ providentiæ benignitatem. Hic primarij cuiusdam ciuis Viridunensis filius, cum inuitis consanguineis duxisset hæreticam, factus & ipse est hæreticus, ac eoque erroris tenax, vt inde sibi gloriam quæreret, surdus ad omnes catholicorum amicorum adhortationes. Is cum forte in hanc urbem venisset, meliorisque frugis desperationem maximam amicis suis attulisset, discedens in morbum incidit; quam illi oppugnandæ salutaribus consilijs obstinatæ voluntatis nacti occasionem, in pagum, quo iacebat eger, abeunt. Hominem per se primum hortantur, vt à parentibus catholicis catholice à prima infantia educatus, repetat auita religionem. Mox vbi nihil his pertinacem animum moueri sentiunt, loci parochum adhibent, sed frustra; incertis animi, venit in mentem suadere iacenti, vt ab aliquo ex ijs patribus in quorû scholis & pietatem puer, & litteras didicisset (nobis autem aliquot annos in hoc collegio operam dederat) se inuisi sineret. Annuat ager, accersitur è nostris Sacerdos. Hic in præsentis corporis animique

que discrimine verlantem offendit. Deplorata à medicis valetudine corporis, Medicum agit animi, tamque iuante Deo fœliciter, vt stirpitus euulso animi errore, ad sanitatem mentis redierit ager; magno ardore animi, & quanta vocis contentione potuit hæresim execratus, catholicam fidem professus sit; liberos suos, quos apud affines hæreticos reliquerat, enixè catholicis commendarit vera doctrina inbuendos; denique suo summo bono, maximo amicorum gaudio, hæreseos & peccatorum vinculis absolutus ex hac vita decesserit. Res scholastica tenuit cursum suum tum numero scholasticorum, tum studio virtutis & litterarum. Ex his non pauci ad religiosæ vitæ portum sese receperunt; quorum quatuor è multis eandem in Societatem ad lecti, quatuor iridem in familiam Capucinorum.

COLLEGIUM DOLANVM.

OBIIT hoc anno frater coadiutor vnus, varijs prius ac diuturnis morbis exercitus. In publico dissenteria morbo, qui per aliquot menses in hac, & vicinis vrbibus grassatus est, nostri, Dei benignitate, intacti omnes fuere. Anno iam adulto ex piorum hominum liberalitate templo nostro vestibuli accessio facta est; quod tribus marmoreis fultum columnis, elegantia formæ prætereuntium oculos remoratur, & fastigio tenuis opus absolutum. Accessit insuper Collegio suburbanum prædium, & domus rusticana vno ferè ab vrbe milliario. Sed hæc vsitata, illud rarior

rius

rius. Senex quidam vir doctus & grauis & amicus Societatis, morbo erat ad extrema deductus, ut viaticum ei dandum meici iudicaret. Eius rei admonitus æger, non expectauit dum ad se augustissimum sacramentum deferretur domum, sed domesticis nequicquam repugnantibus cubili surgens, viam satis longam & arduam venit in templum nostrum, confitetur, communicat, populo mirante vniuerso, qui grauiter eum decumbere certis authoribus acceperat. Domum repetit, melius habet, breuique penitus conualescit.

REVERENDISSIMVS Virdunensis Episcopus cū Nouembri mēse extremo è D. Claudij peregrinatione (quam pedibus conficiebat) rediret, Dolam iter habuit, & apud nos vnum & alterum diem est diuersatus; Quinetiam religionis ergo B. Mariæ Rolandinæ piorum votis celeberrimam urbem, procul extra urbem solus ipse cum duobus è nostris inuisit, & discedens pietatis & Christianæ submissionis exempla reliquit plurima. Scholæ autem, etsi nostris in Galliam reuocaris nõ parum discipulorum numero imminutæ fuerunt; quod ea de causa Gallorum non exigua turba ex vrbe, & Collegio Dolano, ad loca patriæ vicinora migrarint, tamen etiam nunc supra septingentos auditores numerant. Seorsum degunt in nostro conuictu circiter octoginta, iisque magnam partem ingenijs ac generis claritate præstantes. E quatuor cæteribus qui in hoc Collegio Dei matrem præcipuo cultu venerantur, ille nec studio pietatis, nec sodalium numero postremum locum obtinet, qui è scholasticis externis constat. Centum & eo amplius in eo censentur, arcto inter sese charitatis vinculo coniancti, cæterisque omnibus scholæ nostras

nostras frequentantibus & virtutis exemplum, & in studijs litterarum diligentia prælucent. Sed de Præfecti sodalitatæ huius (qui nostræ Societatis erat candidatus, in eamque à R. P. N. Prouinciali adlectus) immaturo ac penè inopinato obitu, paulo pluribus explicandum videtur.

Hic emenso feliciter, & summa cum laude Philosophiæ curriculo, voluit in testimonium, ac monumentum sui aduersus B. virginem cunctosque sodales incredibilis amoris, suas de vniuersa Philosophia theses eisdem dicare, sub ipsum tempus febri correptus, & sanguinis fluxu vehementi (qua multi passim in vrbe vexabantur) robustus alioqui iuuenis septem dierum spatio, sublarus è medio nobisque ereptus est. Magna fuit eius in magnis morbi molestijs patientia, cumque grauissimis doloribus continenter affligeretur, suauissimos cum Deo, cum Dei matre, cum omnibus Sanctis miscebat sermones, magnoque animi sensu sæpius illud repetebat: Quid retribuam domino &c. Sanctissimam vero Dei Matrem ex intimis visceribus salutans, versiculum illum semper in ore habebat, Monstra te esse matrem, subindeque astantes ad eiusdem virginis matris honorem, & cultum hortabatur. Sub morbi initium magnis conscientiaæ scrupulis angebatur, quod suis peccatis dignam pœnitentiam non peregisset in vita.

Hunc animi mœrorem cum stanti sibi vni è nostris, cui peccata confiteri solitus erat, aperuisset, rogat cum noster & obsecrat, vti meminerit atque ardentius secum ipse reputet, sese iam nomen Societati dedisse, in eamque velut vnum è nostris cooptatum, mundo nuntium remisisse, se suaque omnia Deo in holocaustum obtulisse; quod cum
apud

apud Deum in summi sit meriti loco, nullam hæc poenitentia maiorem esse posse certò sciat. Mirum dictu, ex eo tempore discussis repente tristitia nebulis, serena pax & tranquillitas menti reddita est; atque in immoderati timoris locum successit ardens videndi Dei desiderium, iamque illud Apostoli crebro vsurpare, Cupio dissolui & esse cū Christo, itemque illud sponsæ in Canticis; Trahe me post te. Fuit etiam id in eius agritudine non sine admiratione à multis animaduersum, quod cū præ ardore febris alienata mente delirare cepisset, pios tum de Deo diuinisque rebus sermones libentissime audiebat, atque intelligebat; cum de alijs rebus interrogatus, nihil ad rem apposite responderet; tandem sibi restitutus, integris sensibus, maturo iudicio, de fixis in crucifixi imaginem oculis, mente in Deum erecta, sapiusque verba illa, In manus tuas, piè iterans, animam Deo reddidit. Defuncti corpus Sodales vniuersi longo ordine, lucentibus cereis, solemni extulerunt pompa, admirantibus ciuibus vel frequentiam & multitudinem Sodalium, vel eorum incessum & modestiam singularem, vel denique ipsorum in suum Præfectum amorem, cuius tumulum epitaphijs affixis cohonestarunt.

H A C T E N V S de rebus vrbanis, nunc reliquū est vt de manipulis, quos ex vicinis agris socij rulerunt, pauca ponamus. In montibus Confessiones auditæ multæ generales, inimicitia sublata, superstitiones euulsæ, speciatim in quodam pago habita concio multis fuit salutaris, qui eius auditione permoti, per confessionem totius vitæ noxarum, è cæno peccatorum in quo perniciose multos annos iacebant, atque è dæmonis faucibus

bus extracti sunt. Inter alios, cum viduæ cuidam pauperi senioque confectæ, donanti aliquid pecuniæ quam labore quotidiano & parsimonia collegerat, eadem redderetur propter ipsius inopiam; non acquieuit, subiecitque magis se confidere, nitiq; fauore & auxilio Beatissimæ Virginis, cuius amore donabat, quàm pecunia quantalibet sua. Denique vt omnia summatim complectar, quantum emolumentum hisce populis nostrorum conciones, & religiosæ vitæ bonus odor attulerit, vel hoc vnum fati declarat; quod vulgo à plerisque dicatur, absque nostrorum opera & industria de salute animarum, in his regionibus actum fuisse. Tanta erat multis in locis vel peruersitas morum, vel diuinæ legis ignoratio.

COLLEGIUM VESVNTIONENSE

NVMERVM morte minuit P. Gaspar Pinsonius, annum agens ætatis quinquagesimum tertium, in Societate vero trigessimum primum, homo simplex & rectus, miti ingenio, ac timorata conscientia. Alterum sãm annum Ministrum agebat in collegio, cum domesticorum approbatione & ædificatione, quam magno incremento in postrema ægritudine cumulauit, dissenteria partim, partim phthysi, cum ingenti humorum noxiorum appulsu post vnum atque alterum mensem extabit. Sex in demortui loco summissi sunt. Totidem habuit. Burgundia ex hoc collegio concionatores, domi vnum, in vrbano templo alterum, reliquos foris, qui omnes suos in horrea domini

domini manipulos reportarunt. Surgebat in vrbe hæresis, sic in speciem obscure, vt re ipsa iam tamen caput exereret; Cætus in vrbe clandestini hominum pestem illam sibi mutuo, atque vrbi inhalantium; palam in circulis hæretici oris licentia, & impietas sentiebatur; non tacuit in re tam reprimenda concionator noster, nec illo dicente admonente causæ indormitum est. Excitata ad salutem suam ciuitas, malum, ne glisceret, maturè oppressit.

VIR opificio aurifex, ætate senex, animi pertinacia hæreticus, capitali in eum dicta sententia, qua perfidiam lueret, nullas nec filia preces egrigia inter catholicos pietate (quamquam sæpe in genua Patri accidens, sanctè vt saluus esse vellet in ipso carcere obsecrabat) neque aliorum benè monentium voces in animum demittebat, durus ad salutem suam silex: legitimo die, fit publica auctoritate de instante morte certior; simul nostri magistratu homini adhibentur, experturi in re extrema, numquid homini prodesse queant. Valuere ad Deum missæ preces; parenti, filia virginis pietas vitalis fuit, commotus est homo animi efferati tam exaggerato pietatis sensu, vt pertinciam omnem libentissimè ex animo eiecerit; hæresim publicè detestatus Deiparam Diuosque sibi, ad veniæ facultatem comprecatus, sepultura Catholico ritu à populo exorata, commendata Sacerdoti nostro filia altera, quam in hæresi aluerat, catholicæ demum ecclesiæ filius ceruices secandas carnifici præbuerit, mixto lætis eius salute lachrymis luctu circumfusam multitudinem occupante, catholica autem filia piam parentis sui necem omnibus gaudijs prosequente.

Hoc

Hoc quoque anno morbi, ut creditur à maleficis illati, multos vehementer exercere. In his scholasticus vnus fuit religiosissimis, nostrique amantissimis parentibus natus, ad quem curandum tandem omnia remedia cum incremento mali potius, quam leuamento adhibita sunt, donec morbus peregrinum se prodidit, minimeque naturalē; sentiebat interiorem vim quandam, quæ erraticum morbum per singulas corporis partes circumferebat; proserpebat is sæpe ex umbilico, ac per vtramque stomachi & pectoris partem, bipartito ramolo cruciatus sursum se efferens, collum redintegrato ac coniuncto imperu inuadebat, lingua aut proflus silente, aut impedita: Quam cum deseruerat, sensim in oculos immittebat se se certo sui sensu, ac sentu omni oculorum in cæcitatem collabente. Abiret ex oculis, emergebat in aures, aut vnde primum emicuerat, & vbi illi certior sedes fuit, suum hunc sibi repetebat locum, sensuum organis ad consueta ministeria redeuntibus. Sentiebat hæc æger, tanta interdum doloris acerbitate, ut nihil à morte abesse videretur. Tremor ei manuum & creber, & vehemens, quem nulla sistere vis posset; his in angoribus sæpè ei sacris reliquijs quies à nostris, & ab ipsius parentibus est allata. Parentes votiuas aliquot cum eo peregrinationes obiere, non alio quàm patientiæ fructu, hæc interea dæmonis importunitate, ut puer molesto vomitu, quisquillas rerum diuersarum, capillos, clauos, putamina, pedunculosque ceraforum, litteras artificiose complicatas, nonnulla etiam quæ ipsi paulò ante attrectarunt, integra ipsa & vix humefacta, imo ex pectore egerere videretur. Que intuitus parens, illusionem notauit; iussitque in

dæmonis contemptum pleraque talia complicata vt erant, ac ne explicata quidem ad aspectum, in ignem iniici, non, quod antea instituerant, in templum ad Sacerdotem deferri: quo ex tempore molesti illi, atque importuni ructus conquierunt. Sed dolorum vis idemtidem recurrebat, donec vno de nostris Sacerdotibus sacrum pro eo faciens plane liberatus est.

RECONCILIATAM huic sanitatem, commodè excepit mutua gratiæ reconciliatio. Abbatem inter & Monachos opulenti monasterij huius erat contumeliosissima, quam multi viri primarij frustra multis annis dirimere conati fuerant. Adhibitus vnus è nostris, desperatum prope negotium tandem cum publica Ciuitatis gratulatione confecit. Per amplæ & potentes familiæ duarum, totum oppidum in duas partes distraxerant; verborum factisque contumeliosis, & hastilibus vtrimque certatum erat; cum ijs quoque concionator noster pacem, Deo auxiliante, omnibusque collaudantibus redintegrauit. Iubilæum quod S. D. N. Paulus V. Initio Pontificatus sui, toti orbi concessit in Comitatu Burdundico vniuerso, & maxime in hac Metropoli; eximia pietate, & pari animorum fructu, nostrorum indefesso labore celebratum est: nec in hac vrbe solum noster defudit labor, sed in plurimis circumuicinis locis, ad quos ad illud euulgandū celebrandumque, magnis incolarum precibus euocati sumus. Innumere Confessiones generales exceptæ, Catechismis & Concionibus rerum diuinarum ignorantia discussa, grauissimis animarum vulneribus adhibita medicina; alia perutiliter ad Dei gloriam gesta, quæ fatius est existimanda relinquere, quàm enu-

cleatius recensere. Hoc iubilæum dum in Lotharingia celebraretur, Illustrissimus ac Reuerendissimus Episcopus Virdunensis Errius à Lotharingia, improuisus ad hoc Collegium, pedesque aduenit, vbi vnum commoratus diem, & à scholasticis debita cum veneratione exceptus, sacra etiam Confessione & Communione piè obitus, ad D. Claudij ire perrexit. Reuersus, domique iterum nostræ triduo hospitiò, & quòd in magna comitate pòtebat, communi etiam exceptus mensa, sacrum interim syndonem magno suo sensu & lacrymis, pia populi non admiratione magis, quàm gratulatione est veneratus.

VIR è primaria nobilitate aduersario singulari certamine confosso, quatuor è pugna vulneribus affectus ita euasit, vt duo lathalia à medicis indicarentur. Commodum homini chirurgus adfuit; sed nostri nihilo incommodius, quibus variè curriculo accersitus, eger iterum confessione expiatur, cum eo tempore, quòd inter vtramque intercessit, non obscura dedisset instantis obitus signa, iterata illa, perceptaque sacra Eucharistia, tam feliciter est confirmatus, vt ipsis quoque medicis admittantibus, valetudo minime dubia esse cœperit. Post aliquot dies redeunti ad Collegium nostro Sacerdoti, æger Turcicū paludamentum eximij operis, ex auro & serico textili, impij quondam hominis nuptijs destinatum, collegio dedit, augustiori muneris addicendū. Casula enim tã accurate confecta est, vt isti tantum vsui ab artifice destinatum fuisse videretur. Matròna nobilis & pia, beneficentiæ quæ in hoc Collegium liberaliter vsa erat, fructum tulit extremo suo tempore, quo, & in morbo nostri per aliam causam in oppidum vbi degebat euoca-

ei, solatium ei ac robur pijs sermonibus attulerunt, & propinqua iam morte, cum desperationis stimulis vehementer vrgeretur, atque ab ipso IESU nomine pronunciando refugeret, vel ipso ad eam aditu aspectuque, & constantia animo, & sacrum IESU nomen ori redierunt. Mortua est illa animi tranquillitate & constantia; Morti vicina, in anima sua subsidium pijs & locis, & operibus multa varie legaret, Collegio isti & Dolano centenos singulis aureos legauit. Aliorum etiam nos liberalitatem sumus hoc anno tam luculentam experti, vt intacto Collegij redditu, sine quo alieno non solum viuere, sed toto etiam anno cum multorum admiratione ædificare, bibliothecam nouam & per amplam excitare, Sacristiam vix instruere licuerit.

E G R E G I V M propyleū anno superiore inchoatum, hoc anno magna ex parte perfectū est, magna porticus, quæ areā scholarū à nostra distinet ad sexaginta pedum longitudinem, solidissime fundata est. Oppidum est in montanis Burgundie satis opulentum, in quo concionator quidam & religiosa familia, parū religiose & pie concionatus fuerat. Ei cum se pius ac doctus quidam Sacerdos secularis opponeret, tantus in templo ipso excitatus est tumultus, vt ægre incolumis sit elapsus. Multa id factam consequuta erant facta alia indignè ac licenter ciuitas intestino dissidio laborans, abhorrere etiam à remedio videbatur. Statuerat enim neminem ad se Iesuitam aut Capucinum, concionum causa ad decennium aduocare. Sed spiritus ipsos partim ecclesiastici tribunalis metus, partim recepta pieras fregit. Decretum illud tumultuarium ac præceptum, saniore consilio co-

ues refingunt, nostros ad D. Iuonis festum, quo tempore solemnes illis decē ipsis diebus conciones habentur, diuisi adhuc ipsi communi consilio aduocant. In oppido renouata sunt, de habendo apud se concionatore nostro, partium studia. Sed nostri palam hic ingenue sunt professi, sibi hæc de se, qui concordiaæ authores uenissent, dissidia non placere; nisi communi consensu domicilium sibi assignetur, non alio se hospitio quam Xenodochio usus esse. Itaque paulatim hac ratione animis ad se mutuo, atque ad communem pacem accedentibus, domus illis de utriusque partis sententia ad commemorandum dicta est. Deinceps cum & concionibus, & colloquijs, factisque neutrius se partis fautores, sed unionis & concordiaæ procuratores declararent; omnes paulatim dedere manus; & pietas, & Sacramentorum frequentatio, quæ in ferijs paschalibus ac uerat, ad S. Iuonis festum diem excitata restoruit.

Qui anno superiori, in hac obeunda diæcesi, D. Suffraganeum è nostris comitati sunt, idem hoc quoque anno munus, eximio cum fructu animarum obiere. Contra lupos etiam, aut ueneficos potius lupina forma indutos, pugnatum est ope Sacramentorum; effectumque ne tantam puorum puellarumque stragem darent, quantam superioribus annis quotidie pæne deplorauimus. Illud autem fuit singulare. In quodam pago omnes præter par coniugum, Confirmationis Sacramentum ritè acceperunt: Vir aliorum precibus & exemplo permotus, reliquos & ipse est imitatus; mulier negligentior substitit, at eodem die mirabiles negligentiaæ pœnas dedit, nam à lupis illis miserandū in modum discerpta, ac deuorata est. Mis-

gio perutilis ad oppidum sancti amoris, rogati clarissimi domini Comitis laboriose suscepta, vtiliterque perfecta est. Concionator quidem nobis in hoc excolendo nouali, siue antelucana horatiuncula ad plebem, siue catechesi ad pueros, siue concionibus ad ciues, siue Casuum conscientie explicatione ad Sacerdotes ita se gessit, vt ingens sit subsequutus fructus; ingens collegij excirium desiderium. Sed enucleate singula persequi, quae usitata & solemnia, non est necesse. Nam eadem ferme omnibus in oppidis, quae ab vno Sacerdote minimum viginti lustrata sunt, inculcanda forent, vnum tamen seligam quod in oppido contigit, quo nobile Monialium visitur monasterium, quorum vna ita maleficis afflicta batur morbis, vt quae adhiberentur medicamenta, totidem dolorum tamenta viderentur.

Eius parentes viri illustres & pij, cum de B. Stanislao nostro nonnulla inaudissent, atque illud etiam, vel ipsam eius imaginem plurimum connergumenis prodesse, nostrum Sacerdotem rogant, vt si quo modo fieri possit, earum aliquas nanciscantur; sunt voti compotes, easque deo cultu prosequuntur. Intetim agra vtriusque pedis, & maxime manus dextera orba immittens, quae sine motu pendebat ab humero, B. Stanislao & B. P. N. vehementer commendat sese. Nobis supra agram preces fundit, manus restituitur lenitati, domus impletur gaudio, petitiones in gratiarum actionem conuertuntur. Addam & alterum Iuueni quidam in magno librorum numero, quos cum Parente alias in terras deuehebat, impoluerat duorum librorum elegantia, vt sibi priuatum habendos, vtendosque sublegeret; Aetatis autem

atque animi simplicitas quædam, vt pessimi cum essent, optimos crederet; forte res tulit, vt vni de nostris inspiciendos offerret: reperti sunt his inscriptionibus, alter Ioannis Caluini conciones in Epistolas Pauli, alter Theodori Beza meditationes. Postulat noster vt exurentur; negat iuuenis id se posse permittere in scio parente, disseccari tamen illos, & dilacerari permittit, ante parentem comburendos; ne videlicet ille reseruos putaret, periculi sibi apud iudicem creandi causa. Secum ergo fragmenta refert, habetque apud se, interim dum comburere illa negligentius omittit; Verum ecce in hac mora Deo supplicium, ac remedium maturante, biduo post triduo, cum nihil penitus causæ apparet, febre corripitur, decumbit aliquot dies, recordatur fragmentorum, adferri ad se iubet & comburi; mirum dictu, libri comburantur, ipse statim febris ardore liberatur, agnoscitque ignem libris suis debitum, febrilem in se ignem & accendisse, & extinxisse. Multi hic alij libri hæretici flammis addicti; hæresis ab animabus minimum duodecim exterminata est.

COLLEGIUM ROTHOMAGENSE.

NOVANTIQUVM hoc Collegium, quod restituta in Galliam Societate, superiore anno de integro cœptum est incolæ, iucundos vberisque fructus, Deoque gratissimos, vt se dant initia, pollicetur. Omnium rerum hætenus, quæ Dei gratia, processus haud pœnitendi, domus, studiorum, pietatis; domus quidem amplior & com-

modior facta, classium, cubiculorum, & facelli
 amplioris adiunctione; quam in rem impensa tria
 circiter aureorum millia collata, piorum homi-
 num, vt in ampla vrbe, elemosynis. Rex Chri-
 stianissimus mirum quantum hoc Collegium, pe-
 tero quodam amore prosequatur: Res nobis
 principibus Neustriæ viris cōmendare solet; qua
 nostri causa præfecto vrbis, & vrbanō magistratui
 litteras non vnas dedit: Quatuor millia franco-
 rum primum, tum septem millia fisco debita nobis
 assignauit ad vsus huius Collegij necessarios. At-
 tribuit & regio diplomate, cum beneuolentiſſima
 significatione voluntatis, sex francorum millia in
 redditus annuos è mūltatitia pecunia sumenda,
 donec alia nobis ratione prouideat; quo benefi-
 cio quamuis plenè hæctenus frui non liceret,
 plena tamen Regij amoris signa constant. Senatores
 præterea, Canonici, atque adeo inter ciues bene-
 multi, magna in nos liberalitate vsi sunt, inter
 quos duo millia francorum vnus dedit. Nobilis-
 sima Matrona, annuos quinquaginta aureos do-
 nauit; eadem varia & eleganti supellectile factu-
 lum instruxit.

SCHOLÆ verò tum frequentia, tum splendi-
 dis ingenijs omnium opinionem superarunt; Au-
 ditores septingenti supra mille censentur, cum
 etiam loci angustia plurimos excludant. Illustris-
 simus princeps Dux Mompenserus Provinciæ
 Gubernator sæpè ad nos aijt, scholas inuisit, re-
 bus sacris interfuit, multaque & haud obscura
 in nos beneuolentiæ signa declarauit. Exceptis
 præterea fuit dramate Illustrissimus Cardinalis
 Loyeusia, cum Roma rediens augustam Archiepi-
 scopi sedem hic iniret; adiuere viri principes bene-
 multi

multi, remque totam laude & gratulatione sunt prosequuti; sed præsertim Cardinalis, qui nostrorum opera valde vitur. Et vt ad eam, ad quam nostra omnia referuntur, aduersus Deum pietatem veniamus, ea sane his inijs fuit perillustis. Christiana doctrina pluribus in vrbe locis magno fructu explicata; Sacræ conciones varijs in templis habitæ, adeoque in æde vrbis primaria, ijs ferijs, quæ vel ante Natalitia Seruatoris, vel eiusdem patientis mortem, ad pietatem inflammandam ex Ecclesiæ instituto celebrantur: tanta plerumque frequentia vt ad septem aut octo millia capitum numerarentur.

HABERI etiam conciones cæptæ nostro in sacello magno fructu, præsertim Adolescentium, quorum aliquot institutum nostrum voluntate sunt amplexi; Plures se ad alias religiosas familias contulerunt. Nobilis femina nostri concionem cum audisset, ita permota est, vt ipsum statim concionatorem vnum è multis quæserit nominatim, apudque ipsum peccata d:posuerit. Ea ipsa postea confirmabat, ita descriptam illa concione vitam suam, vt nihil prorsus non in mores suos quadraret optimè, verbaque omnia sibi à Deo per concionatoris, tamquam legati, os esse transmissa crederet. Confessiones & communiones in Ecclesia nostra frequentes. Notorij hæretici Ecclesiæ reconciliati octo, plures occulti; A turpi & periculoso consortio abductæ plures. Aliquot in hæresi enutriti, vbi nostras scholas adiere, Catholicorum partes sunt sequuti: quin & Parentes hæretici nobis liberos suos committunt, quos & Catholicos esse patiuntur. Tanta est huius Collegij etiam apud inimicos existimatio.

VIR

VIR nobilis Caluini veneno infectus, cum ædes nostras curiosius inspiceret, incidit fortè in nostrum Sacerdotem, cuius beneuola oratione delinitus, tandem aperuit quis esset, capita de quibus dubitabat exposuit, pertinaciam & hæresim post aliquos dies posuit. Alius quidam eum Lutetia Rothomagum negotiorum causa venisset, & forte vnius è nostris concioni adfuisse, ita fuit intimo in animo percussus, vt cum alia omnia cogitaret prius, nulla interposita mora post cõcionem peccata ritè fateretur, statueretque deinceps nostrorum vti consilio in his, quæ ad animæ salutem spectant. Apparatus sacelli nostri, hebdomada sacra totam ciuitatem exciuit. Quod & Calendis Ianuarijs factum vidimus, cum solemnibus plenaque illa peccatorum expiatio proponeretur; atque hæc præcipua visa sunt, in exiguo operatorum numero, quorum etiam nonnullos morbus afflixit; ex eis vnus cum B. P. N. Ignarium orasset impensius, eodem propè momento conualuit.

C O L L E G I V M B I T V R I C E N S E.

C O N C I O N V M, tum quæ in nostro templo perpetuæ, tum quæ in summo per Aduentum & Quadragesimam, ac festos præcipuæ religionis dies habitæ sunt, incredibilis fructus constitit, vt iam inde ab ineunte quadragesima, ad extremum, nullus fuerit finis cõfessionibus audiendis, earumque quàm plurimis de tota superiore vita. In eo labore ad decem horas confessarij de die plerumque posuerunt: fuit qui tantum conciperet è concione

cione mœrorem de peccatis, vt vouerit se nihil gustaturum donec peccata confessione eluisset. Restitutiones non pauca, nec contemnendæ. Inter coniuges grauissima diuortia sublata; reconciliati qui maximas inimicitias inter se multos annos exercebant, hereses eiurata, corporum afflictationes usurpata à multis: Aditi carceres magno cum fructu miserorum. Sed vim suam diuinitas in honesta femina potissimum ostendit, ea grauissimis vexata febribus, cum medicinam confessionis morbo corporis facere decreuisset, repente conualuit: Eadem mox sancti consilij oblita, relabatur in morbum, ex morbo ad bonam mentem reuocata, simul de peccatis ritè confessa, simul morbo soluta est, didicitque nostram omnem valetudinem, sola Dei pietate & misericordia gubernari.

COLLEGIUM RHEDONENSE.

EX nostris sibi duos desumpsit diuina bonitas, totidemque Societati reddidit. Ad res humanitatis scholas accesserunt post Paschales ferias alia duæ, vna casuum conscientia, in qua ducenti circiter auditores, plures futuri, si plures schola nõ repudiaret; Altera Gramatices. Et vt clasium sic etiam discipulorum auctus est numerus, mille fermè numerabantur, vigebatque inter tam multos disciplina, & læta eruditionis, & pietatis Christianæ seges in scholis efflorescebat, cum Iethifer annus tot spes ipso Augusto præmaturè demersit; quia lues Armorica ferè tota, Rhedonibus regnabat vel maximè, & Collegio circū vndiq; præfens

fens imminebat. Scholæ aut aperiendæ illi malo, aut bonis artibus occludendæ. Non est visum neque Magistratui, neque medicis, neque nobis ipsis, numerosam iuventutem, quæ se vitalis disciplinæ causa nostras in scholas contulisset, nobiscum in discrimen offerre. Consilium hoc, tempus & ratio prudentibus offerebant, sed necessarium fecit tum vnus è discipulis mors, tum cæterorum effusa iam in fugam, & salutem suam cura.

NOSTRI cùm satis intelligerent diuturnam fore hanc cessationem (dimidium fermè annum tenuit) oblatam duarum missionum occasionem arripuerunt; quatuor itaque San-Maclouium destinati, postulantis præcipuis quibusdam illius oppidi ciuibus, quorum liberi apud nos instituebantur. Hic vnus de nostris Sacerdos, dum concionibus strenuam dat operam, in morbum lethalem incidit: Illum ægrotantem præcipui quique ciues, atque adeo Reuerendissimus D. Episcopus San-Maclouiensis, magna benevolentia significatione inuiserant, cum eodem præter omnium opinionem repente è viuis sublato, cæteris indicijs cognitum est peste fuisse extinctum. Fuit hæc res timori multis; damno, quæ Dei benignitas est, nulli fuit. Atque vt plura essent quæ admiraremur, cùm eam urbem ne pestis quidem suspicio antea peruasisset, omnesque certò scirent interclusum sibi commercium iri (quo præcipuè emporium illud sustentatur) si lues ulterius grassata esset, idque non imprudenter timeretur, tamen nullius in Societatem imminuta benevolentia; in omnium potiùs animos, defuncti morte, cæterorumque è nostris repentino discessu, incredibilis est relictus mæror. Fructus hic bonorum operum; nam Ciues

ues illos duobus iam mensibus, nostris Societatis muneribus egregia cum cura & charitate exercendis, sibi demeruerant.

Nec missio altera, suo aut fructu aut funere caruit. Vir antiquæ nobilitatis iuxta ac pietatis, nostrique ordinis amantissimus, duos è nostro numero cum impetrasset, Nannetas veisus (Emporium est ad Ligerim celeberrimum) domum deduxit, tribusque mensibus ita honestè habuit, vt dum nostri, qua possunt ratione, curas suas in procurandis animabus ponunt, vicissim ille in eis curandis patris studium, charitatemque expleret: & certabat cum eo coniunx, pari nobilitate & virtute, de magnitudine erga nos voluntatis. Quo in genere fuit vtriusque pietas tum maximè illustris, cum è nostris alter, (erat is nobis domesticus adiutor, vir, quod agnoscere gratis animis cogimur, & laboris piè diligens, & singulari morum innocentia ac simplicitate) lecto in mortem ardenti ex febre est affixus, Medicorum illi prompta auxilia, promptior etiam, optimorum hospitem, humanitas fuit. Solis ipsis admirationi non fuit, par illud nobile, exsiccare homini lintea, calida mantilia stomacho admoere, lectulum sternere, præbere iuscula, cibos coquere, sustentare vacillantem, in cubili pro eo ac opportunum erat, versare, ad humillima ac prope seruilia ministeria, Dei ac familieius causa summa alacritate se summittere, aded quos Dei amor incendit, veget pietas. Quid illud? cum in ægroti, cum in defuncti corpore signa existent, quæ pestilentis mali suspicionem non temerè offerrent, dimoueri eos numquam potuisse, quo minus homini adessent, ad ægri lectulum excubarent sæpè, demortui funus summa doloris si-

gni-

gnificatione prosequerentur, ipsumque per honorifico templi loco ante aram maximam sepeliendum curarent.

Sic gesserant se; cum facti ad modestiam Christianam, temperare sibi non potuerunt, quin, perinde quasi beneficii diligentia, negligentia fuisset officij, accusarent se criminis, coramque ipsi, & postea per litteras ab Sacerdote nostro, quem domi suæ habuerant, veniam haud fatis studiosè habitū comitis, etiam atque etiam peterent. Mansit in ipsorum familia, vnde nostrorum quotidianam memoriam unā omnes suis in mentibus alerent, quotidiana excutiendæ sub noctem conscientia, Diuosque litanij comprecandi consuetudo, ad quam nostrorum hortatu & exemplo inducterant. Iam illa, quæ his nostrorum missionibus causam attulit, discipulorum nostrorum necessaria nostris è scholis emissio, præclara fructuum ubertate multis propè se missionibus æquavit. Reuersi ad suos nostri auditores, quæ didicerant apud nos & de Christianis muneribus, explicare aggressi, multos & vitæ exemplo, & sermonibus ad meliora induxerunt. Hæc in publica luce, nam anni cetera pars omnis nullum à nobis Societatis munus desideravit, quod Dei honor & animorū salus, hoc aut numero aut tempore nostro postulare videretur. Et est Societatis in his locis existimatio tanta, sibi ut homines de conscientia sua non fatis faciant, nisi animi angustias omnes, antea vitæ crimina omnia, deposuerint in nostrorum sinu. Venit ad nos non nemo huius consilij causa itinere sexaginta miliarium, (leucas dicimus triginta) multi miliaribus viginti, triginta, quadraginta. De tota vita qui confessionem
apud

apud nos instituerunt, ij non centurias, sed chilia-
das conficiunt.

COLLEGIUM FLEXIENSE.

COLLEGIUM Flexiense, necdum ob rei, quæ
citiùs cõfici vix potuit, magnitudinem à Re-
ge Gallia fundatum; cohæret tamen interim par-
tim fructibus duplicis Sacerdotij, partim Domini
de la.Varene, viri apud Regem gratissimi, nostri-
que amantissimi beneficentia, tantisper dum Rex,
quæ nobis iam pridem destinavit, amplissima ve-
ctigalia huic Collegio attribuat, ad componendam
sustentandamque, quam hic molitur stabilire re-
giam omnium facultatum Academiam. Egimus in
hac sede hoc anno de nostris tres & viginti, in om-
nibus penè Societatis muneribus cum laude domi-
forisque versati. Obijt Pater Petrus Simsonius,
Aurelianensis, vir & doctrinæ & concionum lau-
de clarus, quam religiosa pietas cumulabat; is eti-
iam pridem occulta cuiusdam morbi vi assiduè
tabescebat, non parcebat tamen ferendis acrim-
concionum laboribus. Toto quadragesimæ de-
cursu eas habuit Fonteuraldi ad Regis amitam, il-
lius cœnobij abbatissimam, & ducentas eius vir-
gines Deo sacras, magno fructu, & ea probatione
ac animi sensu, quem in eius ad Collegium reditu
pæne omnium lacrymæ docuerunt. Ad nos itaque
reversus post aliquam à Concionibus vacatio-
nem, cum se iterum earum laboribus dedisset soli-
tis, dum per octauam festi corporis Christi magna
animi, vocisque contentione in præcipuo huius
urbis

urbis templo concionatur, fractis viribus cepit
vehementiorem morbi vim experiri, qua nihil
deinceps remittente, cum agrotationis tempore
multa dedisset inuidæ patientiæ argumenta, im-
matura morte, nobis medicisque inopinata, tan-
dem extinctus est, natus annos octo, & trigon-
ta, cum in Societate egisset ex eo numero ter-
decim.

P A V L O ante obitum, cum repentino morbi
symptomate vox illum sensusque deficeret, alle-
tum est ad eum continuò oleum sacrum, quo ad
vltimum illud certamen dum confirmatur, Sacra-
menti virtute, vocis iudicijque vsu liberum
recipit, ad mortis articulum vsque constantem.
Cumque antea ex diuinorum iudiciorum terrore
mortem pertimesceret, audito eo quod de morte
ad Dei nutum obeunda, Societatis constitutiones
docent, illico velificatio eoe conuersa, ad tantam
Deo fiduciam, & ad moriendum alacritatem ere-
ctus est, vt cum se à morte propè abesse sentiret,
latitia gestire videretur; miscebat suauissima cum
Christo crucifixo colloquia, erumpebat in illis
voces, lætus morior; quantum bonum est in So-
cietate mori? Vrbs vbi Patris obitum accepit, ad
luctum conuersa, quem ex eo dolorem caperet,
multis passim lacrymis declarauit. Rector par-
ciæ, & Patres Franciscani illi, quos vulgo Reco-
lectos vocant, multis ac repetitis precibus, hi etiã
lacrymis à nostris certatim flagitarunt, vt in suo
templo liceret defuncti Patris corpus, iustis solem-
ni more persolutis humi mandare, conditumque
apud se, rãquam magni pretij seruare depositum.
Cum id non impetrassent, vehementer rogabant,
portandum ad destinatum templum suis certe ge-
starent

starent humeris, id quoque cum non obtinuissent, ter è lugubri campanarū sono, precibusque apud Deum, quando aliud nō poterant, funus celebrarunt, dum nostri partim cadauer ipsi gestantes, partim stas preces recitantes, per confertam populo viam etiam inter imbres, qui tum fortè densi effundebantur, funus ad templum D. Iacobi quod extra muros in prioratu nostro habemus prosequuti sunt, vbi Patri à nostris solemnī prece summa vrbis affluētia iusta facta sunt. Regis ipsius amira vbi Patris mortem rescivit, eam cum suis virginibus deplorauit, eique vt ferunt, solemnī ritu suo in cœnobio parentauit.

Res litteraria bellè procedit. Discipulos hoc anno numerauimus mille & ducentos; & quamuis hac vbe ad aliquod tempus peste tentata, ad vicinas etiam Collegio domos contagione ferente, eorum numerus bona ex parte decreuerit; iam tamen diuina beneficentia vrbī restituta valetudine, censemus ad octingentos, breui reuersis, qui dilapsi erant, instauratum numerum conspēcturi. Admirationi fuit Nobilissimorum iuuenū, qui à primoribus regni orti sunt, incredibilis constantia, quibus steterat non prius ab vrbe discedere, quam nos funditū Collegium dissoluissēmus. Vix eorum aliquot adducti sunt, vt ad vitandum periculum in dies paucos abscederent. Illud verò fuit magnum diuinæ Prouidentię argumentum, quod ex discipulis nostris pestifera lue correptus est nemo. Iuuentus nostra lectissima est, & egregiè ad fingentis manum. In ea regenda Societatis disciplinā prudentiamque suspiciunt, ac prædicant externi.

NON ad litteras modo præclari cernuntur, sed

M m etiam

etiam ad pietatis laudem eorum impetus. Tanta adolescentum in sacellum nostrum ea causa confluentium frequentia, vt ne sex quidem septemue Sacerdotes diebus festis, ipsorum confessionibus satis sint. Insignis ad pietatem, ardor, præcipue extitit ex sacro iubilæi thesauro, quem S. D. N. Pontifex Paulus V. orbi Christiano liberaliter impertiuit, quo tempore plurimæ absolutissimæ animorum expiationes, morumque incredibiles factæ mutationes. Supplicationes publicas piè inierunt, longo ordine ad stata tēpla discipuli nostri, alternis scholis per vicos litanias decantantes; quo inusitato spectaculo mirum in modum vrbs commota est, & ad religionem incensa: Animis itaque adolescentum, diuinorum præsidiorum ope subactis & præparatis, iniecit Deus desideria vitæ perfectioris. Aliquot religiosorum ordinum famulis subiere, tres in Societatem nostram cooptati sunt, plurimi cum illarum, tum nostræ maximè in celo desiderio tenentur. Sunt qui numquam, nisi vberim manatibus lacrymis, peccatorum ineunt exomologesim, ineunt autem frequentissimè. Sunt qui flagellis se sponte cædunt, & cilicina veste carnem affligunt, quod in his regionibus hætenus inusitatum fuit. Fuere quoque qui ab alijs, verbis & verberibus lacessiti, cum iniuriam vlcisci potuissent, memores mansuetudinis Christianæ, vindicta abstinuerunt.

ATQVE vt huius iuuentutis morum candor nulla peccati quoad fieri potest occasione labefiat, obtinuimus à D. de la Varenæ, vt edicto consilij regij, mulierculæ ex turpi corporis quæstu infames, ab vrbe vicinisque oppidis ad vsque novum lapidem expellerentur. Histiones etiam &

mimi

mimi in hac vrbe ne agerent; & aliquando effectum est, vt etiamsi magistratu coniuente urbem ingressi, iam erecto theatro, tympano per vicos percrepante, personati actores suis scenis horam proximam indixissent, prohibiti tamen vltra progredi, quantumuis fremente plebecula, re infecta discederent. Cautum est etiam, ne qui gladiatoriam docent, ludum in hac vrbe aperiant; multa denique antiqua vrbis licentia, nostræ iuuentutis causa coëreita & compressa est. Sed in ciuibus etiam ad omnem Christiani officij laudem informandis, strenuè à nobis elaboratum est, sed eo potissimum tēpore quo dissenterix lues in hac vrbe grassabatur, nostrorum charitas eluxit, ægris sparis tota vrbe visendis, eorum confessionibus audiendis, tum præsertim cum panè ab omnibus contagionis metu deserebantur, moribundis prece & hortatione adiuuandis.

HONESTA matrona cum ex illa lue panè depulorata esset à medicis, ad eam Sacerdos noster B. P. N. Ignatij, coram Christo crucifixo in genua procumbentis, imaginem impressam in chartula adfert, monetque vt eam piè venerata, diuinæ fiducia plena, B. Patris apud Deum intercessionem imploret; ægra mulier iconem venerabunda osculatur, recitat in illius aspectu cum Sacerdote nostro & familia in genua prouoluta, ter Patet & Aue; Quid plura? ex morbo panè putris mulier exinde melius affici cœpta, eo sensim excusso intra octiduum, B. Ignatij, vt piè sentimus, meritis precibusque omnino conualuit. Illud in alio genere non omittendum; Ciuis, cuius filius coloni cuiusdam vxori datus educandus, nutricis incuria miserum in modum à sue interfectus fuerat, indi-

gna filij nece dolore amens, egentem illam familiam fortunis euertere statuerat. Is à Sacerdote nostro ita placatus est, vt & funestam illam ei negligētiam condonaret, & eam tutā à multa, tranquillamque esse pateretur. Mulier cum foetu in visceribus ipsis mortuo liberari non posset, mortem metuebat imminentem; flagitantur pro nostrorum preces ad Deum. Qui dum pro miseræ femina incolumitate dominum precatur, mulier intercessione nostrorū apud Deum, vt passim predicabat, partu repenti soluta est.

I N C R E D I B I L I S etiam apud omnes Societatis autoritas, mira omnium fermè de eius doctrina, virtute, prudentia, existimatio: Maxima erga nos beneuolentia, cum in hac vrbe pestis esset, vndique à nobilissimis familijs & primarijs circumfusæ regionis viris, enixè rogabamur vt de nato periculo nos in eorum castella vrbesque reciperemus, singulari amoris erga nos significatione: At cum morbi vis tanta non esset vt Collegia dimisso nobis vrbe cedendum esse videretur, pro tam proluxa in nos voluntate, eis quantas potuimus gratias egimus. Illius affectus argumentum est multiplex in nos liberalitas. Regis amira vestem holosericam auro fulgentem, opere Phrygijs aureis lilij profeminatam nobis contulit, qua altaris anterior facies vestiretur, calulamque eadem materia artificioque contextam. Aliam item sciticam vittis aureis collucentem tabulam que scite & eleganter pictam. Accessit ad sacelli nostri ornatum sacræ Eucharistiæ asseruandæ tabernaculum, vt vocant, affabre factū, auro picturisque visendum. In opus sumptus liberaliter suppeditati à Iuliacensi Abbate.

D O M V S

let, à quo nihil nisi exorato Patre impetrare poterat, timeretque receptionis suae in sequentem annum dilationem, Patrem mensae etiam assidentem aggreditur, oratque; mira res, Pater repente mutato animo surgit à mensa, secretius cubiculum una cum vxore ceterisque filiis ingreditur, cum imagine Crucifixi genua flectit orabundus: facta orationis sine, Crucem manibus capit, amoremque filij Christi exemplo crucifigens, eidem magno pietatis sensu benedictionem suam impertit, & tota collacrymante familia, valedicit; quin etiam iter capescenti comitem se equo inscendens aliquot milliaria adiungit. Plures alij cum frustra Parentum animos flectere tentassent, fuga sibi per aspera, longaque viarum spatia, pedibus praetorem consuluerunt: Quidam etiam nullo profus viatico, quibus tamen diuina non defuit Providentia. Instant complures alij, quos in praesentia admitti prohibent & loci, & facultatum angustiae.

EXTERNAE in proximorum salutem, officium licet huic tyronum palestra minus propria videatur; urgente tamen populi deuotione ac necessitate, magno cum fructu administrata fuisse, diebus solemnioribus, à primis vespers ad meridiem usque, Sacerdotes nouem Confessionibus audientibus sufficere haud queunt; commendatque hanc populi pietatem non solum remotissima Ciuitatis regio in qua versamur, sed etiam, dum templi opus vrgebatur, angustum interea sacellum, quod non nisi succedentibus sibi vicissim hominibus, tantam multitudinē capere poterat. Confessiones generales, quam plurima hoc anno excepta. Nonnulli adulta iam nostris adiuuantibus pietate, reli-

religiosas familias ingressi. Bacchanaliorum tempore generosus quidam nobilis, cum paucis ante diebus duello, non sine salutis discrimine cum inimico depugnasset, militaribus postea ludis sese exercens, lethaliter corpore ad animi salutem vulneratus est; cuiusdam enim è nostris, quo aliàs à Confessionibus vsus fuerat, adhortatione, eo se sensu pietatis ad mortem comparauit, vt religiosum hominem crederes, non virum sæcularis militiae vel aulicæ nobilitatis.

NEQVE vero Domesticis parietibus tantum, nostrorum in iuuandis proximis sese continuit industria, sed etiam remotas vrbes & oppida peruasit. Animaduertens Serenissimus Princeps & Comes Vaudemontanus, oppidum de Badonuillerijs non exiguo hæreticorum, olim è Gallijs exulantium, numero infectum, postulauit hominem è nostris quem eò mitteret, inibi sub finem quadragesimæ concionaturum. Negari tam honesta petitio, neque debuit, neque potuit Principi, de nobis optime merito. Cumque paruum illud oppidum hæreticis magna ex parte refertum, paucos Patri concionaturo audiotes adpromitteret; ipso tamen Palmarum die ad duo millia conuenerunt, confluentibus vndique è vicinis pagis hominibus. Missionis fructus magno constitit confessionum numero, atque ad vicinos pagos pro explicanda rusticis doctrina Christiana, factis excursionibus. Aliam missionem obtinuit Comitissa Salmensis, in oppidum, hæreticorum factionibus non nihil interturbatum. Conciones inibi habitæ singulis hebdomadæ Sanctæ diebus, aliquando etiam binæ, eodem die temploque; tanto concursu hominum, vt duæ Conciones ipso die

M^o 4 Domi-

Dominico Palmarum singulæ ad duo millia hominum continerent, fructum huiusce laboris ferunt multi, qui oblectis iam pridem, pudore, animi vulneribus remedium per eam occasionem adhibuerunt, inter quos fuit qui ad sexaginta miliaria peregrinatum se diceret, ut huiusmodi peccata detegendi opportunitatem inueniret, cum prius hanc de se victoriani obtinere potuisset nunquam.

TRES in ea missione Calvinistæ ad saniora dogmata reducti. Plures alij spem conuersionis afferebant, cum pseudoministri seuerè prohibuerunt, ne suorum quisquam nostris auderet concionibus amplius interesse; Iesuitas scilicet, aiebant illi, Sophistas ita callidos esse, ut quicquid velint populo persuadeant. Iam ipso Paschatis solenni die ternæ conciones habitæ; neque interim dum hæc in destinato oppido geruntur, non etiam vicinis in pagis Catecheses & sermones ad populum habiti, magna Rusticanorum hominum auiditate & affluentia.

TEMPLUM ante duos annos inchoatum, omnibus suis numeris absolutum perfectumque, pridie Non. Sept. Quo ipso die à Reuerendissimo D. Antonio Fournierio Episcopo Basilitano, Primicerio ac Suffraganeo Metensi, consecratum dedicatumque est, maximo rerum omnis generis apparatus; habita etiam pia grauisque concio ab eo de nostris. Adfuerunt dedicationi, præter innumerabile vulgus, Serenissimus ipse Lotharingæ Dux, ceterique eiusdem domus illustrissimi Principes viri, femineque; qua sunt omnes in Deum pietate, & in nostrum ordinem animi propensione. Ad hunc templi splendorem accessit diuina
provi-

providentia tū aliorū ornamentorum, tum sacrarū vestium locuples copia, à Serenissimis Illustrissimisque Principibus alijsque Religiosis, viris ac feminis. Faxit Deus Opt. Max. vt quibus sua, & aliorum beneficentia, tam liberalem se præbet, eos vicissim in se liberales inueniat. Hoc eodem anno concessum à S. D. N. Paulo P. V. Iubilæum, magnam huic domui iuuandi proximi præbuit materiam. Totos illos quindecim dies promerendis indulgentijs præfixos, non cessarunt octo è nostris Sacerdotibus à confessionibus audiendis, à summo manè ad vesperam vsque. Imò fuit ea sæpe concurrentis ad confessiones populi multitudo, cui ne viginti quidem Sacerdotes satisfacere potuissent.

MVLIEREM tres ipsos annos à Confessione absterruerat pudor; certam iam excutiendi huius perniciosi pudoris ac confessionis faciendę, diebus octo malitiosus demon, in ipso domo egrediendi templique adeundi consilio, subita virium defectione sanam alioqui ac valentem domi retinuit: progressam denique ac iam apud nos confidentem, perturbare velle, atque ab incepto deijcere, non obscuris indicijs est visus; sed frustra atque irrito conatu, Deo quem animum piè impellere cœperat, validiùs permouente. Missi per id tempus duo ex nostris Patribus ad pagum quemdam honesti Pastoris rogatu, cupientis sibi homines commissos Iubilæi participes fieri.

Hoc demùm anno, vt coronidis loco id sit, instituta est domi nostrę Deiparę Virginis Sodalitas cuius prima fundamenta ipso Cõceptus eiusdem Beatissimę Virginis peruigilio, in ædibus nostris iacta sunt; quo die præter omnium expectationem

tionem

tionem conuenerunt ad quinquaginta, serè omnes ex prima huius Nanceianæ vrbs & Curie nobilitate, Illustrissimi Principis & Comitis Vaudemontani exemplum & vestigia sequuti, qui & ipse vnà cum ceteris, nomen Sodalitati dedit; eo maioris spe fructus animarum, quo certius est viros eiusmodi Principes Nobilesque, si semel serò diuinis rebus animum adiecerint, non sibi solum, sed etiam alijs sibi subditis profuturos esse. Nec defuit inter illos vir nobilis imprimis, & toto vitæ tempore in bellis alioqui versatus, qui vbi de eligendo ianua custode ageretur, ne forte quis id muneris aspernaretur, dixerit; in domo B. Virginis nihil vile, nil non honorificum existimari debere. Quibus initijs, si præclara sunt, speramus non deteriores progressus esse accessuros.

P R O V I N C I A
A Q V I T A N I Æ.

ABEVNTÉ anno numerauit hæc Prouincia socios ducentos sexaginta octo, Sacerdotes nonaginta octo, et ex his Magistros septemdecim, ex non Sacerdotibus Magistros vnum supra quadraginta, Scholasticos quadraginta quatuor, Coadiutores quinquaginta duos, Nouicios triginta sex; omnes in vndecim domicilia distributos, nempe octo Collegia, Domû Probationis vnâ, & duas Residentias. In Collegio Burdigalensi numerantur sexaginta octo; in Tolosano quinquaginta; in Mauriaccensi septem; in Ruthenensi duo-